18 Yaş Öncesi Çalışmanın Tespiti

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	13.05.2026	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/19	2026/330	5510 m.86/9, 5510 m.38, 5510 m.4, 5510 m.92, HMK 371

ÖZET

İşe 18 yaşından önce başladığını ileri süren işçinin hizmet tespiti davasında, başlangıç tarihini hatırlamayan ve kabulle çelişen tanık beyanlarıyla karar verilemez; bordrolu çalışanlar, komşu işyeri tanıkları ve işçilik alacağı dosyası araştırılmalıdır.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/on-sekiz-yas-oncesi-calismanin-hizmet-tespiti-hgk-2026-330/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2025/19 E. , 2026/330 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :İş Mahkemesi

SAYISI : 2023/1111 E., 2024/137 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 09.02.2023 tarihli ve

2023/628 Esas, 2023/1055 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki tespit davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davacı ve fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu vekilleri tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı ve fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu vekillerinin temyizi üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı asıl; davalıya ait işyerinde on üç yaşında çalışmaya başlamasına rağmen sigortasının 18 yaşında yapıldığını, işyerinin eski sahibinin vefatından sonra bu şahsın yeğeni olan davalı ile aralarındaki anlaşmazlık sonucunda işten çıkmak zorunda kaldığını ileri sürerek Kuruma bildirilmeyen hizmetlerinin tespitini talep etmiş, davacı vekili ise 08.10.2018 tarihli dilekçesinde müvekkilinin davalıya ait işyerinde 15.06.2011 tarihinde tezgâhtar olarak çalışmaya başladığı hâlde 22.08.2015 tarihine kadar sigortasız çalıştırıldığını, 09.07.2016-16.01.2017 tarihleri arasındaki dönem dışında çalışmasının aralıksız ve kesintisiz olduğunu, aylık 2.800,00 TL ücret aldığını fakat prime esas kazancının asgari ücret üzerinden Kuruma bildirildiğini ileri sürerek sigorta başlangıç tarihinin 15.06.2011 olarak tespitini, bu süreler içinde yatırılmayan primlerinin yatırılmasını ve prime esas gerçek ücretinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

1. Davalı vekili; davacının müvekkiline ait işyerinde çalıştığı sürenin Kuruma bildirildiğini ve primlerinin de ödendiğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

2. Fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK/Kurum) vekili; Kurum kayıtlarının aksinin ve iddia edilen ücretin somut delillerle ispatlanması gerektiğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 22.12.2020 tarihli ve 2018/391 Esas, 2020/393 Karar sayılı kararı ile; çalışma olgusu her türlü delille ispatlanabilirse de prime esas ücrete ilişkin iddianın yazılı delille ispatlanması gerektiği, bununla birlikte yazılı delille ispat sınırının altında kalan miktar için tanık dinletilebileceği, dosya içerisindeki bordrolardan ve hizmet cetvelinden davacının prime esas kazancının asgari ücret üzerinden Kuruma bildirildiğinin görüldüğü, davacının yazılı belge ya da delil başlangıcı niteliğinde bir delil sunamadığı için tanık anlatımlarının dikkate alınmasının mümkün olmadığı, davacının çalışmaya başladığında 18 yaşından küçük olması nedeni ile 5510 sayılı Kanun'un 38. maddesi gereğince sigorta başlangıç tarihinin 18 yaşını ikmâl ettiği 01.04.2015 olarak esas alınması gerektiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, davacının davalı ... unvanlı işyerinde 15.06.2011-23.07.2018 tarihleri arasında 09.07.2016-16.01.2017 tarihleri aralığı hariç olmak üzere dönemin asgari ücreti ile çalıştığının ve sigorta başlangıç tarihinin 18 yaşını ikmâl ettiği 01.04.2015 olduğunun tespitine, fazlaya dair talebin reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı ve fer'î müdahil Kurum vekilleri istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 09.11.2022 tarihli ve 2021/587 Esas, 2022/2541 Karar sayılı kararı ile; İlk Derece Mahkemesinin vakıa ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davacı ile fer'î müdahil Kurum vekillerinin istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı ve fer'î müdahil Kurum vekilleri temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; "...İnceleme konusu dosyada; davacının hizmet cetvelinde 01.04.2015- 22.08.2015, 09.10.2015-09.07.2016, 16.01.2017-23.07.2018 tarihleri arasında davalıya ait ... sicil sayılı dosyada işlem gören iş yerinden asgari ücret üzerinden hizmetlerinin bildirildiği, hizmet bildirimleriyle uyumlu olarak, işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin mevcut olduğu, davalı iş yerinin ... adresinde, 01.04.1996 tarihinden itibaren Kanun kapsamında olduğu, ihtilaf konusu döneme ait bordroların getirtildiği, duruşmalarda davacı tanıkları ile birlikte bir kısmı bordrolu işyeri çalışanları ile kollukça tespit edilen kamu tanıklarının dinlendiği, Mahkemece dinlenen tanık beyanlarına itibarla yazılı şekilde sonuca gidildiği anlaşılmakla, Mahkemece davacının hangi tarihte işe başladığı konusunda, yeterli ve gerekli araştırma yapılmadan yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz bulunmuştur.

Mahkemece davacının davalıya ait işyerinde hangi tarihte işe başladığı, davalı iş yerinden ilk işe giriş bildirgesinin verildiği 01.04.2015 tarihi öncesinde çalışmasının olup olmadığı konusunda, yeniden yapılacak değerlendirme sırasında, sigortalı ile birlikte çalışan ve işverenin bordrolarında kayıtlı kişilerin somut ve ayrıntılı bilgi ve görgülerine yeniden başvurulmalı, yine davalı iş yerinin kapalı çarşıda faaliyet gösterdiğinin anlaşılması karşısında, yeteri kadar komşu iş yeri tanığı belirlenip dinlenmeli, sonradan dinlenen tanık beyanları ile önce dinlenen tanık beyanları arasında çelişki oluşması halinde bu çelişki giderilmeye çalışılmalı, toplanan deliller ışığında varılacak sonuca göre karar verilmelidir..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacının işe başlama tarihinin prim gün sayısı yönünden önem arz ettiği ancak sigorta başlangıç tarihinde 18 yaşını ikmâl ettiği tarihin esas alındığı, tanıklardan ..., ... ve ...'ın davacının çalışma süresi yönünden beyanda bulunduğu, Kurum yazışmaları, dinlenen tanık beyanları, bilirkişi raporu ve aradan geçen süre dikkate alındığında verilen kararın isabetli olduğu gerekçesiyle önceki hükümde direnilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararı süresi içinde fer'î müdahil Kurum vekili tarafından temyiz edilmiştir.

B. Temyiz Sebepleri

Fer'î müdahil Kurum vekili, çalışma olgusunun hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde ispatlanması gerektiğini, dinlenen tanıkların yetersiz beyanları esas alınarak hüküm kurulduğunu, ispatlanamayan davanın reddine karar verilmesi gerektiğini belirterek direnme kararının bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davacının davalı işyerinde 15.06.2011 tarihinde çalışmaya başladığı ancak sigorta başlangıç tarihinin 18 yaşını ikmâl ettiği 01.04.2015 olarak esas alınması gerektiğinin tespitine karar veren Mahkemece davacının işe başladığı tarih konusunda yapılan araştırma ve incelemenin yeterli olup olmadığı; buradan varılacak sonuca göre bozma kararında belirtilen araştırma ve incelemeler yapılarak sonucuna göre karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun (5510 sayılı Kanun) 86. maddesinin 9. fıkrası.

2. Değerlendirme

1. Öncelikle uyuşmazlığa ilişkin yasal düzenleme ve kavramların açıklanmasında yarar bulunmaktadır.

2. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun geçici 7. maddesinin 1. fıkrasında, "Bu Kanunun yürürlük tarihine kadar 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlar ile 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine göre sandıklara tabi sigortalılık başlangıçları ile hizmet süreleri, fiilî hizmet süresi zammı, itibarî hizmet süreleri, borçlandırılan ve ihya edilen süreler ve sigortalılık süreleri tabi oldukları kanun hükümlerine göre değerlendirilir" yönünde düzenleme bulunmaktadır.

3. Bu durumda 01.10.2008 tarihinden sonraki dönem bakımından 5510 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerekmekte olup uyuşmazlık konusu dönem dikkate alındığında davanın yasal dayanağı 5510 sayılı Kanun hükümleridir.

4. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 86. maddesinin 9. fıkrasında, "Aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıl içerisinde iş mahkemesine başvurarak, alacakları ilâm ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları dikkate alınır" hükmüne yer verilmiştir.

5. Öte yandan Kanun'da öngörülen koşulların oluşmasıyla birlikte çalıştırılanlar, kendiliğinden sigortalı sayılırlar. Ancak bu kimselerin ayrıca Kanun'da sayılan istisnalara girmemesi gerekir. Çalıştırılanların başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın sigortalı niteliğini kazanmaları 5510 sayılı Kanun'un 4. ve 92. maddeleri gereğidir.

6. Ne var ki sigortalılığın oluşumu için fiili çalışma olgusunun varlığı zorunludur. Fiili ve gerçek bir çalışmanın varlığı tespit edilmediği sürece sigortalılıktan söz edilemez.

7. Gelinen bu noktada fiili çalışmanın varlığının hangi kanıt ve olgularla belirleneceği konusu üzerinde durulmalıdır.

8. Sosyal güvenlik hukukunun hem kamu hukuku hem de özel hukuk alanında kalan özellikleri dikkate alındığında özellikle hizmet tespiti davalarında kendiliğinden araştırma ilkesinin ağır bastığı görülür. Gerçekten de hizmet tespiti davaları, taraflarca hazırlama ilkesi kapsamı dışında olup kendiliğinden araştırma ilkesi söz konusudur.

9. Hizmet tespitine yönelik davaların kamu düzenini ilgilendirdiği ve bu nedenle özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi Yargıtayın yerleşmiş içtihadı gereği olduğundan kamu düzenini ilgilendiren hizmet tespiti davalarında, hâkimin özel bir duyarlılık göstererek delilleri kendiliğinden toplaması ve sonucuna göre karar vermesi gerekir. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı bu davalarda ispat yükü bir tarafa yüklenemez.

10. Öte yandan hizmet tespiti davalarının amacı, hizmetlerin karşılığı olan sosyal güvenlik haklarının korunması olduğundan tespiti istenen dönemde kişinin sigortalı niteliği taşıyıp taşımadığı ile yapılan işin Kanun kapsamına girip girmediği araştırılmalıdır. Çalışma iddiasının gerçeğe uygunluğu ancak bu koşullar varsa inceleme konusu yapılabilecektir.

11. Çalışma olgusu her türlü delille ispatlanabileceğinden bu davalarda işyerinde tutulması gerekli dosyalar ile Kurumdaki belge ve kanıtlardan yararlanılmalı, ücret bordroları getirtilmeli, müfettiş raporları olup olmadığı araştırılmalı, mümkün oldukça tespiti istenen dönemde işyerinin yönetici ve görevlileri, işyerinde çalışan öteki kişiler ile o işyerine komşu ve yakın işyerlerinde, tarafları veya işyerini bilen veya bilebilecek durumda olanlar kolluk aracılığıyla araştırılarak saptanmalı, sigortalının hangi işte hangi süre ile çalıştığı, çalışmanın konusu, sürekli, kesintili, mevsimlik mi olduğu, başlangıç ve bitiş tarihleri ve ücret konularında beyanları alınmalı tanıkların sözleri değerlendirilirken bunların inandırıcılığı üzerinde durulmalı, verdikleri bilgilere nasıl vakıf oldukları, işveren ve işçiyle, işyeriyle ilişkileri, bazen uzun yılları kapsayan bilgilerin insan hafızasında yıllarca eksiksiz nasıl taşınabileceği düşünülmeli, beyanları diğer yan delillerle desteklenmelidir.

12. Bu amaçla tanıkların hizmet tespiti istenen tarihte işyeri veya komşu işyeri sigortalısı ya da işvereni olup olmadıkları araştırılmalı, Kurumdan, bu kişilerin belirtilen tarihte sigortalılık bildirimlerinin hangi işyerinden yapılmış olduğu da sorularak elde edilen bilgilerin beyanlarında belirttikleri olgularla örtüşüp örtüşmediği de irdelenmeli, işyerinin kapsamı ve kapasitesi ile niteliği bu beyanlar çerçevesinde kontrol edilmelidir.

13. Diğer taraftan bu davalarda işverenin çalışma olgusunu kabulü ya da reddinin tek başına hukuki bir sonuç doğurmayacağı da göz önünde tutulmalıdır.

14. Nitekim Hukuk Genel Kurulunun 05.03.2025 tarihli ve 2024/10-286 Esas, 2025/94 Karar, 25.09.2024 tarihli ve 2023/10-369 Esas, 2024/462 Karar, 27.09.2023 tarihli ve 2022/10-848 Esas, 2023/853 Karar, 09.11.2022 tarihli ve 2021/(21)10-553 Esas, 2022/1475 Karar ile 27.05.2021 tarihli ve 2017/(21)10-2130 Esas, 2021/640 Karar sayılı kararlarında da aynı ilkeler benimsenmiştir.

15. Somut olayda işyeri tescil bilgilerine göre davalı işyerinin ... adresinde faaliyet gösterdiği, 01.04.1986 tarihinden itibaren Kanun kapsamında olduğu, davalı işverence davacı adına 01.04.2015-22.08.2015, 09.10.2015-09.07.20 16... .01.2017-23.07.2018 tarihleri arasında Kuruma bildirim yapıldığı, hizmet bildirimleriyle uyumlu olarak işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin mevcut olduğu, mahkemece ihtilâf konusu döneme ait bordroların getirtildiği, bilirkişi raporu alınarak tanık dinlendiği anlaşılmıştır.

16. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; davacının, davalıya ait işyerinde 15.06.2011 tarihinde tezgâhtar olarak çalışmaya başladığı hâlde 22.08.2015 tarihine kadar sigortasız çalıştırıldığını ileri sürerek sigorta başlangıç tarihinin 15.06.2011 olarak tespiti talebiyle açtığı davada İlk Derece Mahkemesince tanık anlatımları ile çalışmanın ispatlandığı gerekçesiyle davacının davalıya ait işyerinde 15.06.2011 tarihinde çalışmaya başladığı ancak sigorta başlangıç tarihinin 18 yaşını ikmâl ettiği 01.04.2015 tarihinin esas alınması gerektğinin tespitine karar verilmiş ise de yapılan yargılamada davacının davalı işyerinden ilk işe giriş bildirgesinin verildiği 01.04.2015 tarihi öncesinde işe başladığı konusunda yeterli ve gerekli araştırma yapılmadan karar verildiği anlaşılmaktadır. Zira Mahkemenin beyanlarını esas aldığını belirttiği tanıklardan ... "Davacı davalının işyerinde fiilen çalıştı. Ama tarihlerini tam bilmiyorum,...Davacının başlangıç ve işten çıkış tarihlerini hatırlamıyorum"; ... "Davacı işyerinde kesintisiz bir şekilde çalışmıştır. Tam olarak yıllarını bilmiyorum" şeklinde beyanda bulunmuş olup anlatımlarının davacının çalışmaya başladığı tarih konusunda yetersiz olduğu, yine tanık ...'ın "Ben davalı işyerinde ilk çalışmaya başladığım tarihten yaklaşık 4-6 ay sonra davacı çalışmaya başladı" şeklindeki beyanı dikkate alındığında da tanığın 09.06.2012 tarihinde davalıya ait işyerinde çalışmaya başladığı görülmekle davacının 15.06.2011 tarihinde çalışmaya başladığına ilişkin Mahkeme kabulünün eksik araştırma ve incelemeye dayandığı sonucuna varılmıştır.

17. Bu itibarla davacının davalıya ait işyerinde hangi tarihte işe başladığı, davalı işyerinden ilk işe giriş bildirgesinin verildiği 01.04.2015 tarihi öncesinde çalışmasının olup olmadığı konusunda yeniden yapılacak değerlendirme sırasında sigortalı ile birlikte çalışan ve işverenin bordrolarında kayıtlı kişiler ile özellikle uyuşmazlık konusu dönemde çalışmaya başladığı gözüken ... ile ... ...'nın somut ve ayrıntılı bilgi ve görgülerine başvurulmalı, davalı işyeri kapalı çarşıda faaliyet gösterdiğinden yeteri kadar komşu işyeri tanığı belirlenip dinlenmeli, sonradan dinlenen tanık beyanları ile daha önce dinlenen tanık beyanları arasında çelişki oluşması hâlinde bu çelişki giderilmeye çalışılmalı, davacı vekilinin işçilik alacakları istemiyle açtığını beyan ettiği İstanbul 14. İş Mahkemesinin 2018/438 Esas sayılı dosyası celp edilmeli ve böylece toplanan tüm deliller birlikte değerlendirilerek çıkacak sonuca göre karar verilmelidir.

18. O hâlde direnme kararı Özel Daire bozma kararında gösterilen ve yukarıda belirtilen ilave gerekçe ve nedenlerle bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeple;

Fer'î müdahil Kurum vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen ve yukarıda açıklanan ilave gerekçe ve nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın HMK'nın 373. maddesinin 1. fıkrası uyarınca kararı veren İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

13.05.2026 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.